

A bíróságnak a jogsértő bizonyítási eszköz felhasználhatóságáról mérlegelési jogkörében kell határoznia

Tényállás

A felperes és az alperes 2007. szeptember 1-jétől élettársi kapcsolatban éltek, 2008. szeptember 13-án házasságot kötöttek. Három gyermekük született: 2009. október 27-én, 2011. március 14-én és 2017. január 10-én. Házastársi közös lakásuk az 1-1 arányban tulajdonukban álló, 2018-ban megvásárolt ingatlanban volt. Házasságuk 2020-2021-ben megromlott, házassági életközösségük 2021. június 14-én szűnt meg.

A felek gyermeknevelési alkalmassága átlagos, mindkettőjükénél fennállnak az azt némileg csökkentő körülmények. A felperes gyermeknevelési alkalmasságát csökkenti a hanyag háztartásvezetése, amely azonban csak az otthon rendjére és tisztaságára korlátozódik, mert a gyermekek ellátását megfelelően biztosítja.

Az alperes is képes a gyermekek önálló ellátására, de gyermeknevelési alkalmasságát csökkenti, hogy a gyermekek jelenlétében meg nem engedhető hangnemben és témákban, a megfelelő gyermekneveléssel nem összeegyeztethető kifejezéseket használva nyilvánult meg, a gyermekekkel és a felperessel elfogadhatatlan módon kommunikált.

Felperes keresete és alperes viszontkeresete

A felperes keresetében - egyebek mellett - azt kérte, hogy a bíróság őt jogosítsa fel a gyermekek szülői felügyeletének gyakorlására.

Az alperes a kereset elutasítását kérte és viszontkeresetet terjesztett elő annak érdekében, hogy a bíróság őt jogosítsa fel a gyermekek szülői felügyeleti jogának gyakorlására.

Az első- és másodfokú bíróság ítélete

Az elsőfokú bíróság két gyermek szülői felügyeletének gyakorlására a felperest, míg a harmadik gyermek szülői felügyeletének gyakorlására az alperest jogosította fel.

A rendelkezésére álló bizonyítékok - egyebek mellett a felperes által csatolt hangfelvételek - mérlegelésével megállapította: a felperes hanyag háztartásvezetése az otthon rendjére és tisztaságára korlátozódott, a gyermekek tisztaságáról és neveléséről megfelelően gondoskodott. Ugyanakkor nevelési hibaként rótt fel alperesnél, hogy a felperes által becsatolt hangfelvételekből megállapíthatóan a gyermekek jelenlétében veszekedett a felperessel úgy, hogy durva, goromba hangnemet használt többször obszcén kifejezésekkel, és a kisfiúval is csúnya, fenyegető hangnemben beszélt.

A hangfelvételekkel kapcsolatban azt állapította meg, hogy azok készítéséhez az alperes nem járult hozzá, azokról nem volt tudomása, ezért azok jogsértő bizonyítási eszközök, amelyeket a bizonyítási szükséghelyzet szabályait alkalmazva tekintett bizonyítási eszköznek. A hangfelvételek bizonyító erejét korlátozottan - leginkább a gyermekeket érintő kijelentések körében - vette figyelembe, mert az alperes állítása szerint a felperes szándékosan hozta abba a helyzetbe, hogy felindult állapotában a hangfelvételeken szereplő kijelentéseket tegyen.

Az elsőfokú bíróság - elsősorban a gyermekeknek a szakértő előtt kinyilvánított választása alapján - arra a következtetésre jutott, hogy a fiú és az egyik kislány testi, szellemi és erkölcsi fejlődése a felperesnél; míg a másik kislányé az alperesnél történő elhelyezésével biztosítható a legkedvezőbbben.

A másodfokú bíróság megítélése szerint az elsőfokú bíróság a szülői felügyelet gyakorlásának rendezése körében a szükséges bizonyítást lefolytatta, **a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján azonban részben eltérő álláspontra helyezkedett.** Egyetértett azzal, hogy a felperes nevelési alkalmasságát némileg csökkenti a hanyag háztartásvezetése, de azt az elsőfokú bíróság is megállapította, hogy a felperes a gyermekek ellátását megfelelően biztosítja.

Elfogadta az elsőfokú bíróságnak azt a megállapítását, hogy az alperes is képes a gyermekek önálló ellátására. Ugyanakkor a gyermekek mindenek felett álló érdekét szem előtt tartva hangsúlyosabban értékelte a terhére, hogy a gyermekek jelenlétében meg nem engedhető hangnemben és témákban, a megfelelő gyermekneveléssel összeegyeztethetetlen kifejezéseket használva nyilvánult meg.

Tény, hogy a felpereshez került kislány a szakértőnél való meghallgatásakor kinyilvánította az alpereshez való kötődését. A másodfokú bíróság azonban véleményének értékelése, annak súlyának meghatározása körében mérlegelte azt is, hogy annak háttérében az alperes által tanúsított kivételező magatartás állhat. **A másodfokú tárgyaláson előadottak és az elsőfokú eljárás során feltárt körülmények együttes értékelésével arra a megállapításra jutott, hogy az alperes a testvéreinél látszólag sikeresebb kislányt előnyben részesíti, jutalmazza, nem fordítva kellő figyelmet arra, hogy a hátrányosabb helyzetű testvéreiben ez milyen érzést vált ki. Ez a körülmény pedig csökkenti e gyermek véleményének súlyát és az alperes gyermeknevelési képességét is.**

A másodfokú bíróság álláspontja szerint nem merült fel olyan nyomós körülmény, amely azt indokolná, hogy a testvérek külön szülőnél nevelkedjenek.

A Legfelsőbb Bíróság korábban hatályos, de jelenleg is irányadó 17. számú irányelvére hivatkozással kifejtette: a család szétesése rendszerint súlyos válságot idéz elő a gyermekeknél. Ennek hátrányos következményei fokozottan hatnak rájuk, ha a testvéreknek is el kell szakadniuk egymástól. **A testvérek közössége jelentős kötőerő, ezért általában arra kell törekedni, hogy a gyermekek a szülők elválása után is együtt maradjanak és közösen átélve a**

házasság felbontásának nehéz idejét, minél kevésbé sérülten kerüljenek ki a szülők közötti **ellentétek által létrehozott helyzetből**. A testvérek elválasztásával a köztük már jelenleg is felmerülő eltérő értékelés felerősödne, ami a testvérek eltávolodásához vezetne.

A másodfokú bíróság ezért egyrészt a testvérek közötti egység, kötőerő fenntartása, másrészt az alperes terhére értékelendő nevelési alkalmasságot csökkentő tényezőkre figyelemmel változtatta meg részben az elsőfokú bíróság ítéletét.

Felülvizsgálati kérelem

A jogerős ítélet ellen az **alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet**, amelyben annak hatályon kívül helyezését és egyébeken mellett - tartalma szerint - a szülői felügyelet gyakorlása körében az elsőfokú ítélet hatályában való fenntartását kérte.

A Kúria döntése

A Kúria a **felülvizsgálati kérelmet megalapozatlannak találta**. Megállapította, hogy annyiban alapos a felülvizsgálati kérelem, hogy a másodfokú bíróság a hangfelvétel figyelembevételkor nem mérlegelt valamennyi, a jogszabály által előírt szempontot, és a jogerős ítéletből nem tűnik ki egyértelműen, milyen mérlegelés eredményeként jutott a jogsértő bizonyítási eszköz felhasználhatóságára. A Kúria döntése szerint ez azonban nem hatott ki az ügy érdemi elbírálására, mert a felhasználás feltételei megállapíthatóak és a figyelembevétel nem volt jogszabálysértő.

A másodfokú bíróság - a Polgári Perrendtartás („Pp.”) 269. § (4) bekezdés c) és e) pontjai, mint irányadó mérlegelési szempontot meghatározó jogszabályhely megjelölése nélkül ugyan, de - **jelentőséget tulajdonított annak, hogy a hangfelvétel a gyermekek érdekében hozandó döntés körében fontos, más módon nem bizonyítható adatokat tartalmazott**; továbbá annak, hogy az alperes nem vitatta: a hangfelvételeken ő beszélt és a beszélgetés valóban megtörtént.

A rendelkezésre álló peradatok alapján az alperes nem járult hozzá a hangfelvétel készítéséhez ezért az jogsértő módon keletkezett [Pp. 269. § (1) bekezdés b) pont]; továbbá felmerült a Pp. 269. § (1) bekezdés d) pontja szerinti jogsértés megvalósulása is. Az ezekkel okozott jogsérelem azonban akkor sem jelentős, ha a bíróság a hangfelvételt bizonyítási eszközként, az általa hordozott jelentős adatokat bizonyítékként figyelembe veszi: a hangfelvétel kizárólag a felek magánbeszélgetését rögzíti, nem tartalmaz olyan magán vagy egyéb jellegű titkot, amelynek megőrzéséhez az alperesnek méltányolható érdeke fűződne, felhasználásával az alperes nem szenved aránytalan érdeksérelemet. A hangfelvétel tartalmát a figyelembevétel esetén is kizárólag az eljáró bíróságok és a felek jogi képviselői ismerik meg, a felperes annak tartalmát - mivel résztvevője volt a rögzített beszélgetésnek - egyébként is ismerte.

A szülői felügyelet gyakorlásának rendezése érdekében megállapítandó tényállás a jogsértő bizonyíték felhasználásával deríthető fel megnyugtatóan, így a jogsértő bizonyítási eszközök figyelembevétele - ezzel az alperes személyiségi jogának korlátozása - nem volt szükségtelen. Nem zárta ki a figyelembevételt az alperesnek az az állítása sem, hogy a beszélgetéseket a felperes provokálta ki, mert a Kúria teljes mértékben egyetért a másodfokú bíróságnak azzal a megállapításával, hogy a hangfelvételeken rögzített hangnemű megnyilvánulás még provokáció mellett sem elfogadható.

A másodfokú bíróság ezeknek a szempontoknak a mérlegelésével, a hangfelvétel figyelembevételével nem sértette a Polgári Perrendtartás 269. § (4) bekezdését. A perben érvényesített jog megítélése és az alapul szolgáló tényállás teljes körű feltárása érdekében a hangfelvétel bizonyítási eszközként való figyelembevétele szükséges volt, míg az alperesnek ezzel okozott jogsérelem nem aránytalan az elérni kívánt cél fontosságával.

Összefoglalás

Jogellenes bizonyítási eszköz felhasználhatóságáról – az abszolút tilalom eseteit kivéve - a bíróság mérlegelési jogkörében dönt, melynek keretében a bizonyíték szükségességét kell az érvényesíteni kívánt jog és a kapcsolódó tényállás tekintetében összevetnie az ellenérdekű félnek okozott jogsérelem arányosságával.